

forskning.no

Kultur

Helse

Miljø

Samfunn

Teknologi

Naturvitenskap

Blogg

Forskersonen

Plantepressa

- en blogg fra botanikere ved Norsk institutt for naturforskning

Selv om snøen fortsatt ligger dyp mange steder i fjellet, våres det også her. Plantene på rabbene venter på at frosten skal slippe taket så de kan komme i gang med sommerens gjøremål. Foto: Siri Lie Olsen / NINA.

Fjellvettreglene – også for planter?

Snøen ligger fremdeles dyp i fjellet. Men under snøen har plantene gjort seg klare for vår. Noen av dem har planlagt denne våren i årevis.

Siri Lie Olsen

FORSKER

PUBLISHED 6 days ago

Var du på fjellet i påsken? Med årets knallvær var det sikkert en flott opplevelse: sol, blå himmel og snø under skiene.

Kanskje tok du en rast på en rabbe som stakk opp av snøen, og nøt en appelsin eller en kvikk-lunsj mens du kastet et blikk på fjellvettreglene på innsiden av kvikk-lunspapiret?

Da husker du kanskje fjellvettregel nummer 1: Planlegg turen og meld fra hvor du går. De som virkelig tar planleggingen alvorlig, er fjellplantene. Selv om snøen fremdeles ligger dyp mange steder i fjellet, er plantene allerede klare for vår. Noen av dem har planlagt årets vår for flere år siden.

Fjellplantene må takle tøffe forhold: kulde, vind, skrinn jord – og ikke minst en kort vekstsesong. I fjellet kommer snøen tidlig om høsten og blir liggende lenge utover våren og sommeren.

Det er fint for oss som liker å gå på ski i påsken, men det betyr også at plantene har veldig kort tid til å vokse, blomstre og sette frø. Alt må skje i løpet av noen få hektiske måneder midt på sommeren. For å rekke alt de skal gjøre i løpet av sommeren, stiller fjellplantene godt forberedt.

Fjellets superplanlegger

De aller flinkeste planleggerne blant fjellplantene laget årets blomsterknopper allerede for 2-3 år siden. Dermed kan de starte blomstringen med det samme snøen går og har hele sommeren på seg til å sørge for at frøene modner før vinteren kommer. Issoleie er en slik plante. Den vokser i snøleier høyt til fjells hvor snøen ikke smelter før langt ut i juli. Men så snart snøen er borte, tar det bare 2-3 uker før issoleias prefabrikerte knopper begynner å blomstre. Deretter går det slag i slag: blomstringen varer en ukes tid, og hvis blomsten har blitt bestøvet, tar det bare 4-5 uker før frøene er modne. Dermed klarer issoleia å presse inn alle sommerens gjøremål på snaue to måneder. Det er ikke uten grunn at dette er en av fjellplantene som vokser aller høyest til fjells.

Issoleie klarer med nitidig planlegging og en voldsom effektivitet å presse inn alle sommerens gjøremål på bare snaue to måneder. Foto: Siri Lie Olsen / NINA.

Latsabbene har en annen strategi

I motsetning til den effektive issoleia finnes det en del mindre strukturerte planter som har en helt annen strategi. De gidder ikke å sette i gang med det samme snøen går, men tar seg god tid før de blomstrer. Fjellføllblom er en av dem. Selv om bladene dukker opp allerede en uke etter snøsmelting, tar det en hel måned før blomstene springer ut. Resultatet er at fjellføllblom ikke blomstrer før langt utpå sommeren, og den overlever ikke på steder med veldig kort vekstsesong.

For arter som issoleie er det helt nødvendig å starte tidlig om våren for å rekke alt i løpet av den korte snøfrie perioden. Men å blomstre tidlig har også en stor ulempe: plantene risikerer at blomstene ødelegges av frost og snø fordi vinteren ikke helt har sluppet taket. For arter som fjellføllblom, som tar seg god tid før blomstring, er risikoen for frostskaadde blomster liten. De står derimot i fare for at snøen kommer før frøene er modne. Hvilken strategi som lønner seg mest, er avhengig av været. I år med mye vårfrost vil kanskje fjellføllblommen lykkes best, mens i år med tidlig snøfall om høsten vil vårblomstrende arter ha en fordel.

Denne fjellføllblommen tok seg vann over hodet. Det ble neppe produsert modne frø dette året. Foto: Siri Lie Olsen.

Tenkte du på fjellplantene der du suste forbi på påskeskitur? De venter tålmodig under snøen der du passerte med rød anorakk og sekk på ryggen. *Issoleia* følger fjellvettregel nummer 1 til punkt og prikke, selv om uventet frost kan spolere planene. Fjellføllblom er mer som Severin Suveren og satser på at det går bra, selv med minimal planlegging. Om en eller begge har flaks eller uflaks i år, gjenstår å se.

BLOGG

PLANTEPRESSA

OM FORSKNING.NO

forskning.no er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.

UNG.forskning.no er nyheter om forskning for barn og unge.

forskning.no gis ut under [Redaktørplakaten](#).

Ansvarlig redaktør / daglig leder:

Nina Kristiansen, tlf 414 55 513 /

nina@forskning.no

Redaksjonssjef Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567

KONTAKT OSS

epost@forskning.no / tlf 22 80 98 90

[Redaksjonen](#) – ansatte

Annonser: Kåre Borgan, 917 72 217

Stillingsmarked: Preben Forberg, 413 10 879

Sandakerveien 24 C (Myrens verksted), Bygg D3

Pb 5 Torshov, 0412 Oslo

FØLG OSS

[@forskningno](#)

[/forskning.no](#)

[/UNG.forskning.no](#)

VÅRE SAMARBEIDSPARTNERE

Akershus universitetssykehus HF

Artsdatabanken

NILU - Norsk institutt for luftforskning

NLA Høgskolen

Norsk institutt for naturforskning (NINA)

Norsk institutt for vannforskning (NIVA)

De nasjonale forskningsetiske komiteene	NMBU - Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Opplysningskontoret for Meieriprodukter
De regionale forskningsfondene	NORSØK – Norsk senter for økologisk landbruk	OsloMet – storbyuniversitetet
Diku – Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	NTNU	Politi høyskolen
Fafo	Nasjonalt kompetansetjeneste for aldring og helse	RBUP Øst og Sør
Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond	Nasjonalt kompetansetjeneste for kvinnehelse	Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning
Forsknings- og utviklingsavdelingen, Psykisk helse og rus, Vestre Viken HF	Nasjonalforeningen for folkehelsen	SINTEF
Forsvarets forskningsinstitutt	Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)	Senter for grunnforskning (CAS)
Framsenteret	Nasjonalt senter for e-helseforskning	Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
GenØk – Senter for biosikkerhet	Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge - NUBU	Simula Research Laboratory
Handelshøyskolen BI	Nofima	Statens strålevern
Havforskningsinstituttet	Nøkut	Statped
Høgskolen i Innlandet	Nord universitet	Sykehuset Innlandet HF
Høgskolen i Molde	Nordlandsforskning	Tannhelsetjenestens kompetansesentre
Høgskolen i Østfold	Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)	UiT Norges arktiske universitet
Høgskulen på Vestlandet	Norges Geotekniske Institutt	Universitetet i Agder
Høyskolen Kristiania	Norges Handelshøyskole	Universitetet i Bergen
Institutt for samfunnsforskning	Norges forskningsråd	Universitetet i Oslo
KS FoU	Norges geologiske undersøkelse	Universitetet i Stavanger
Kompetanse Norge	Norges idrettshøgskole	Universitetet i Sørøst-Norge
Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter KRUS	Norges musikkhøgskole	Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)
Meteorologisk institutt	Norsk Polarinstitutt	Vestlandsforskning
NIBIO	Norsk Regnesentral	Veterinærinstituttet
NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning	Norsk Romsenter	Vitenskapskomiteen for mat og miljø
	Norsk Utenrikspolitisk Institutt	